

Літопис події

ТРЕТІЙ ФРАНКОЗНАВЧИЙ ПЛЕНЕР ІНСТИТУТУ ІВАНА ФРАНКА НАН УКРАЇНИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

Продовжуючи традицію організації щорічних виїзних усеукраїнських конференцій, науковці Інституту Івана Франка НАН України спільно з Науковим товариством імені Шевченка 9–11 червня 2017 р. провели свій третій франкознавчий пленер ““Дивлячись на цей гірський світ...”: літературознавчі виміри”, що відбувся в рамках днів пам’яті Івана Франка.

Після зустрічі у Львові, в Інституті Івана Франка, учасники конференції вирушили до села Бистрець Верховинського р-ну Івано-Франківської області, де колись мешкав Станіслав Вінценз – польський письменник, філософ, перекладач, автор тетралогії “На високій полонині”.

На врочистому відкритті конференції з вітальним словом виступили заступник директора з наукової роботи Інституту Івана Франка НАНУ А. Швець, доцент кафедри українського літературознавства та компаративістики Житомирського державного університету імені Івана Франка Г. Левченко, завідувач науково-дослідного відділу “Музей “Іван Франко і Київ”” Музею видатних діячів української культури Лесі Українки, М. Лисенка, П. Саксаганського, М. Старицького в Києві Л. Каневська, доцент кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка ЛНУ імені Івана Франка Н. Федорак. До привітань долучилися також науковий співробітник музею Івана Франка у Криворівні В. Зеленчук, голова Бистрецької сільської ради М. Хімчак та директор народного дому “Просвіта” І. Потяк.

Конференція тривала впродовж трьох днів за такими основними тематичними напрямками: соціокультурна антропологія гір, фольклористична призма їх осягнення, художня репрезентація гірської топіки та біографічна контактологія.

У засіданні першої секції (голова – М. Гірняк, секретар – М. Котик-Чубінська), що мала назву “Дух гір (екзистенційно-антропологічне осягнення)” взяли участь дев’ять доповідачів, які у своїх дослідженнях теми гір у літературі показали різні ракурси сприйняття гірського ландшафту. Роботу засідання розпочав декан філологічного факультету ЛНУ імені Івана Франка С. Пилипчук із доповіддю “Франкові “Петрії і Добошуки”: вершини і низини людського духу”. О. Войтків (Інститут франкознавства ЛНУ імені Івана Франка) ознайомив слухачів із модерністичними тенденціями роману І. Франка “Лель і Полель”. У наступних доповідях ішлося про сакральність гірського часопростору в новелістиці Марка Черемшини (І. Стеф’юк, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича), про символічний простір гори як конструкції світу в “Сьомому небі” Р. Іваничука (М. Гірняк, ЛНУ імені Івана Франка), про самотність, певну межову відстороненість і шляхетність підгірського простору Добромиля у прозі Галини Пагутяк (О. Левицька, Українська академія друкарства). Несподіваний ракурс осмислення теми гірського життя репрезентувала А. Швець (Інститут Івана Франка) у виступі ““Розумом, шляхетністю коня стоїть цей світ!” (аксіологія культу коня у творах С. Вінченза та Н. Кобринської)”. Про соціальний

аспект добра і зла розповіла *М. Котик-Чубінська* (Інститут Івана Франка) в доповіді “Діла і дні підгірського життя в поезії Івана Франка”. *Д. Ільницький* (Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАНУ) звернувся до проблеми “національного мистецтва” та / як універсалізації ідей на прикладі досвіду Б. І. Антонича. Фольклорознавчий характер мала доповідь *М. Луцюк* (ЛНУ імені Івана Франка) “Колядкова традиція Гуцульщини у системі народних цінностей”.

На другій секції – “Художня семіосфера гірського топосу” – головував М. Легкий, секретарем була О. Салій. *М. Легкий* (Інститут Івана Франка) присвятив свій виступ осмисленню локусів гір у гуцульській прозі І. Франка. Тему далеких і близьких вершин у творах І. Франка і Дж. Р. Р. Толкіна було осмислено в доповіді *М.-М. Дерев’яної* з Інституту Івана Франка. *О. Салій* (Інститут Івана Франка) зосередила увагу на епістолярії та нарисових статтях відомого на Гуцульщині письменника, етнографа і громадського діяча П. Шекерика-Дониківа (“Моя душа летить в наші високі кичери”: топос гуцульських гір в епістолярії та нарисах Петра Шекерика-Дониківа”). Над питанням хронотопу Гуцульщини у творах І. Франка та С. Вінченза розмірковував *В. Зеленчук*. Філософську тему часу продовжила й розвинула *Г. Лишак* (Інститут Івана Франка) у доповіді “Століття минали, наче пори року, а роки були наче години...”: поетика часопростору у творах Германа Гессе “Фальдум” і “Таємнича гора”. *Г. Левченко* у своєму виступі звернулася до проблем семантики й художніх функцій топосу гір у творчості Лесі Українки, а *Н. Мочернюк* (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника) – до образів гір у творах художника й поета С. Гординського. Життєтворчі синтети та глибинні інспірації поета О. Лишеги окреслила *М. Барабаш* (Інститут Івана Франка). На “один рядок з одного віршотвору зі збірки Б. Задури “Пагорб крота” і те, що довкола нього” звернув увагу у своєму виступі літературний критик *І. Котик*, загостривши інтерес слухачів до творчості знаного польського письменника.

Засідання третьої секції під назвою “Вектори життєтворчих взаємин (контактологічний та компаративістичний дискурси)” (голова – Л. Каневська, секретар – М. Лапій) розпочалось із доповіді *Н. Федорака* “Гори у барокових “садах” Софронія Почаського та Григорія Сковороди”. Ландшафтно-просторову тематику гірської конференції підхопив *А. Месропян* (Наукова бібліотека ЛНУ імені Івана Франка), який у своєму виступі “Де перетинаються гори вірменські та карпатські – міф і реальність?” розповів цікаві легенди про виникнення гір, про “живі гори” та “гори, що зближують”, “гори, що ходять” і “гори як міст традиції”. Далі бесіду вели навколо проблем біографічної контактології. *О. Луцишин* та *М. Лапій* з Інституту Івана Франка окреслили різні грані життєтворчих взаємин І. Франка з В. Прокоповичем і “гуцульським адміралом” Я. Окуневським. *Г. Кутащук* (Верховинський історико-краєзнавчий музей “Гуцульщина”) висвітлила стосунки І. Франка з господарем Криворівнянської садиби В. Якіб’юком. *І. Медвідь* (Інститут релігії та суспільства Українського католицького університету) виявив особливості еволюції ставлення О. Назарука до І. Франка: від “Велетня духу” до “Предтечі большевизму”. У доповіді *Н. Фарини* (Інститут франкознавства ЛНУ імені Івана Франка) йшлося про Франка та І. Нечуя-Левицького; зокрема, з мовознавчого ракурсу було проаналізовано полеміку про “сьогочасну часописну мову в Україні”. Директор Літературно-меморіального музею Івана Франка у Криворівні *Г. Луцюк* розглянула розмаїту й маловивчену художню франкіану гуцульської художниці, письменниці, етнографа П. Плитки-Горицвіт, а *Л. Каневська* за допомогою візуальної презентації ознайомила учасників із “музейними скарбами” – невідомим портретом І. Франка авторства Ф. Красицького, що зберігається в Музеї видатних діячів української культури в Києві.

Фахові, змістовні виступи викликали неабияке зацікавлення й супроводжувались жвавими обговореннями. Органічним продовженням конференційної програми стала мандрівка в гори з села Бистрець через урочище Гаджина на гору Шпиці (1863 м над рівнем моря) – одну з вершин Чорногірського хребта. 11 червня учасники конференції побували в Бистрецькій Церкві Успіння Святої Анни (збудована в 1872 р.), одному із кращих зразків гуцульської церковної архітектури, а також відвідали Етнографічний музей старожитностей Гуцульщини у Криворівні.

За матеріалами конференції заплановано видання збірника наукових статей.

Отримано 18 липня 2017 р.

Галина Лишак
м. Львів



ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ МИХАЙЛА НОВИЦЬКОГО

3 жовтня ц. р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України відбувся семінар, присвячений 125-й річниці від дня народження шевченкознавця Михайла Михайловича Новицького, який понад сорок років досліджував біографію Шевченка, вивчав тексти його творів, був редактором і впорядником видань поета та автором коментарів до них.

Із вітальним словом до учасників семінару звернувся директор Інституту літератури, академік НАН України *М. Жулинський*. Він наголосив на необхідності подальшого дослідження та популяризації наукових здобутків репресованих літературознавців, подвижницька праця яких недостатньо вивчалася та не була належно поцінована в епоху тоталітаризму. Заступник директора з науково-видавничої роботи, завідувач відділу рукописних фондів і текстології *С. Гальченко* звернув увагу на автографи шевченкознавця, зосереджені в Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України (Ф. 1. – Оп. 1. – Од. зб. 495). Він нагадав також про унікальну книжкову колекцію М. Новицького, що надійшла на постійне зберігання до цього ж архіву впродовж 1967–1968 років. Її справжньою окрасою є примірник видання “Poezye Antoniego Sowy” (1859) з дарчим написом автора “Bratu Tarasu od Edwarda” з особистої бібліотеки Шевченка.

Із доповіддю “Михайло Новицький і Будинок-музей Т. Г. Шевченка (сторінки історії)” виступила завідувач Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка *Н. Орлова*. Вона зазначила, що в 1920-х роках М. Новицький разом із В. Міяковським, Є. Кирилюком, О. Дорошкевичем брав участь у розробці експозиції Будинку-музею Т. Г. Шевченка (відкрито 1928 р.), а після арешту директора музею В. Міяковського (вересень 1929 р.) якийсь час очолював цю установу. Після Другої світової війни життя М. Новицького було пов'язане з роботою в музеях Шевченка впродовж 16 років. Спочатку він працював на посаді старшого наукового співробітника в Літературно-меморіальному будинку-музеї Т. Г. Шевченка (1946–1952), згодом – у Державному музеї Т. Г. Шевченка (1954–1962).

Як засвідчила Н. Орлова, за рівнем наукової підготовки М. Новицький переважав інших працівників музею. Учений брав участь у підготовці таких видань, як “Путівник Державного музею Т. Г. Шевченка” (1951), “Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників” (1958), був консультантом знаменитого фільму “Тарас Шевченко” (1951).